

Protocol institucional per a les revistes científiques

Octubre de 2015

Aquest document està subjecte –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència **Reconeixement 3.0 Espanya de Creative Commons**. Podeu copiar-lo, distribuir-lo, comunicar-lo públicament i fer-ne obres derivades sempre que reconegueu els crèdits de les obres amb la institució autora d'aquest document. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/deed.ca>.

Sumari

[Prefaci](#)

■ [Criteris editorials](#)

[Focus temàtic](#)

[Avaluació científica dels articles](#)

[Periodicitat](#)

[Coedicions](#)

[Llengua](#)

■ [Model de gestió](#)

[Plans de gestió](#)

[Pla estratègic](#)

[Pla de qualitat](#)

[Pla de comunicació](#)

[Pla de visibilitat i d'indexació](#)

[Pla de transparència i responsabilitat social](#)

[Gestió pressupostària](#)

[Marc legal](#)

[Privacitat i protecció de dades](#)

[Cessió de drets d'autor](#)

[Accés obert](#)

[Codi ètic](#)

[Protecció de marca i domini](#)

[Òrgans de gestió](#)

[Subcomissió de Publicacions](#)

[Direcció de la revista](#)

[Serveis de Biblioteca per a la Recerca](#)

[Producció editorial](#)

[Tecnologia](#)

Prefaci

Desvio la mirada de la pantalla i els ulls s'encasten a la llista de revistes científiques que edita o coedita la UOC que tinc penjada al suro. M'hi quedo fixada una estona i és així com penso en l'esforç que s'ha fet per arribar fins aquí. En la feina de tantes persones, professors, investigadors i personal de gestió, que van començar moltes d'aquestes revistes esgarrapant temps d'on podien. Que van seguir esgarrapant-ne per continuar-les i que ho continuen fent avui. Penso en els diversos membres de les diferents comissions de publicacions. En les reunions que s'han anat convocant i en les discussions intel·lectualment fructíferes que s'hi han tingut.

També veient la llista he fet cap al Pla d'acció 2014-2016 del Pla estratègic 2014-2020 de la nostra universitat. Era fàcil que passés. Al costat del suro tinc penjat el pòster amb els sis plans d'acció. Però també ho era perquè aquest protocol s'emmarca dins d'un d'aquests plans, el UOC R&I, en total connexió amb el subplà de comunicació del pla NET UOC.

I és que per a obtenir el reconeixement internacional en recerca i innovació que ens proposem en el Pla estratègic per al 2020, les revistes científiques són una peça clau. Aquestes revistes, que publiquen articles sotmesos a una rigorosa avaluació d'experts, contribueixen sens dubte a poder assolir aquest reconeixement. Per això, seguint la tasca feta prèviament per les persones que ara traginen pel meu cap tot observant el suro, a l'octubre de 2015 es va aprovar el present protocol, amb la finalitat d'establir els criteris i el model de gestió per a les seves revistes científiques. No us n'estigueu de fullejar-lo i, sobretot, de tenir-lo de referència cada vegada que penseu en una revista científica de la UOC.

Jo ho faig ara, de pensar-hi, i mentre llegeixo una capçalera rere l'altra de la llista, repasso les persones que van establir i tenir cura dels criteris de qualitat de les revistes. Penso en totes i cada una de les persones que han pencat de valent perquè la llista del meu suro tingui el gruix (i no em refereixo a una qualitat física) que té. Un gruix que ha d'anar en augment i que segurament mai no serà prou. Cercar l'excel·lència ens marca el camí, però no podem deixar de caminar. Assolir el cim és només una metàfora, perquè el cim és mòbil. Els assoliments han de significar cada cop un repte superior i, per tant, malgrat que amb aquest protocol ens marquem alguns reptes, així que els assolim ens en marcarem de nous.

Marta Aymerich
Vicerectora de Planificació Estratègica i Recerca

■ Criteris editorials

A continuació es proposen els criteris editorials que cal tenir en compte en definir les revistes científiques de la UOC.

1. Focus temàtic

Les revistes científiques de la UOC han de tenir un *focus UOC*, és a dir, la temàtica i els objectius han de ser àmbits d'expertesa de la UOC i s'han d'inscriure en les tecnologies de la informació i la comunicació.

2. Avaluació científica dels articles

Les revistes científiques de la UOC han de tenir un sistema de doble revisió cega (*double blind peer review*) i, a més, han de publicar la llista anual de revisors.

Documents de suport:

- > Document de descripció d'un procés d'avaluació de tipus genèric (UOC, 2013).
- > *COPE Ethical Guidelines for Peer Reviewers* (Committee on Publication Ethics, 2013).

3. Periodicitat

Les revistes científiques de la UOC han d'assumir un compromís de planificació per a preveure els continguts com a mínim amb un any d'anticipació, per tal de garantir la puntualitat de la publicació en els mesos establerts.

També cal especificar la periodicitat i els mesos de publicació al web de la revista. Es recomana, a més, publicar els articles durant la primera quinzena (de l'1 al 15) del mes que correspongui.

4. Coedicions

Les revistes científiques de la UOC han d'explorar la possibilitat de treballar en col·laboració amb altres institucions o revistes que aportin finançament.

S'estima un període de 3 anys per a aconseguir un conveni de coedició, en cas que no n'aportin un d'entrada. Si la revista no aconsegueix un soci per a la coedició, la Subcomissió de Publicacions tornarà a avaluar la viabilitat i la continuïtat de la revista.

Documents de suport:

- > Document d'acords bàsics per a la coedició de revistes científiques de la UOC

5. Llengua

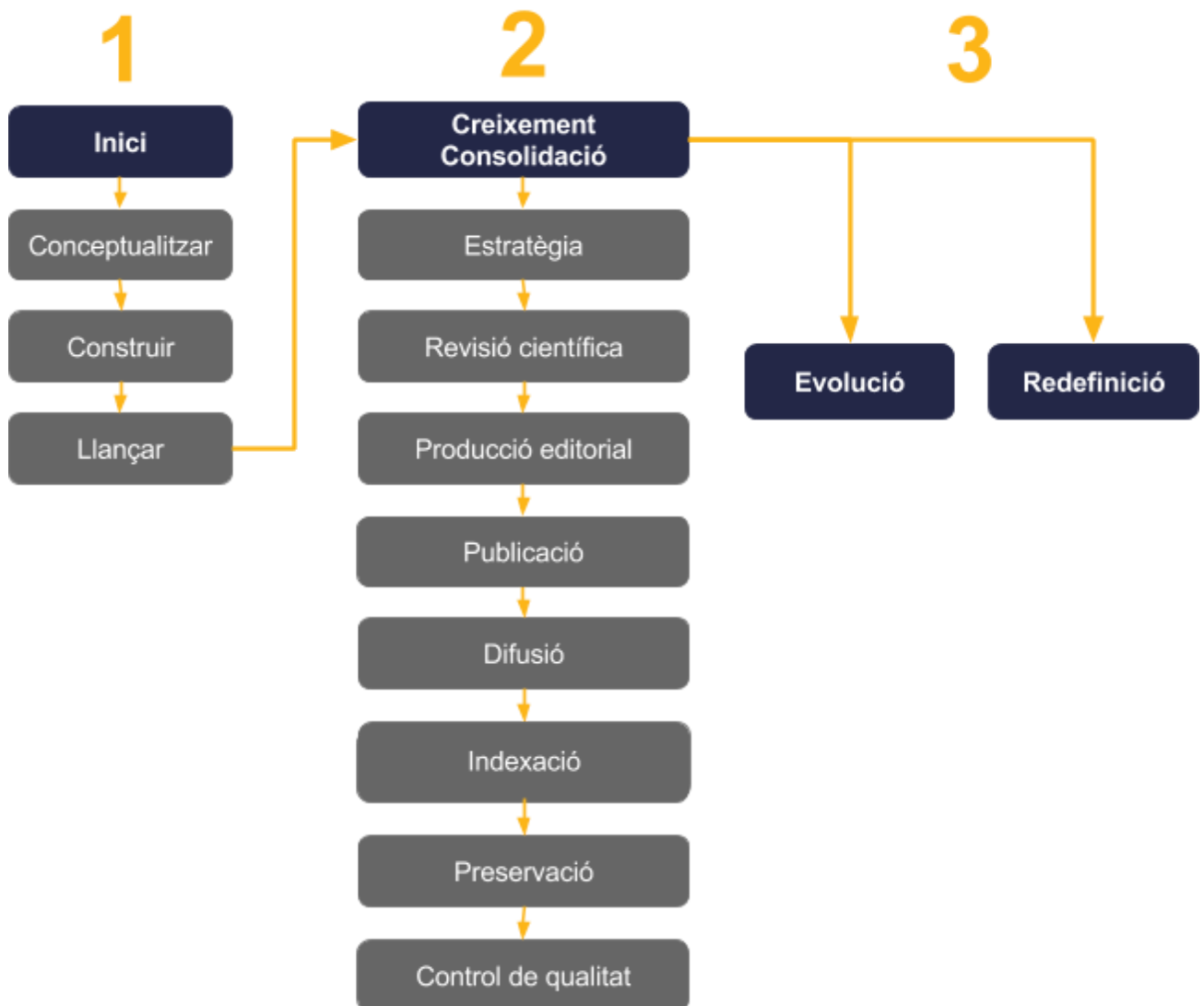
Les revistes científiques de la UOC han d'oferir la descripció de com són, l'exposició del funcionament i de les polítiques, i les metadades (*títol, resum i paraules clau*) en les tres llengües vehiculars de la Universitat: català, espanyol i anglès. D'aquesta manera, es reforça la trobabilitat i el posicionament a internet dels continguts de les revistes i de la UOC.

Pel que fa a la política lingüística per als textos complets dels articles, d'acord amb el marc lingüístic internacional en l'àmbit de la comunicació científica, es considera necessari orientar les polítiques lingüístiques de les revistes perquè publiquin prioritàriament en anglès. Es valorarà de manera excepcional l'ús del català i de l'espanyol en els casos en què l'àmbit o la comunitat de recerca a la qual s'adreça la revista ho justifiqui.

Finalment, és recomanable publicar l'article complet prioritàriament en una sola llengua; per tant, es desaconsella traduir els articles.

■ Model de gestió

Es proposa establir un model de gestió que permeti dur a terme les etapes convencionals de desenvolupament d'una revista científica, que es considera que són les següents:

Amb l'objectiu de fixar un model de gestió que garanteixi l'assoliment de totes les etapes que s'han exposat, es detallen els plans de gestió, el marc legal i els òrgans de gestió per a les revistes científiques de la UOC.

A. Plans de gestió

Amb vista a assolir la consolidació de cada revista, cal tenir en compte els plans següents per a afavorir el desenvolupament de la revista.

1. Pla estratègic

Les revistes científiques de la UOC han de disposar d'un Pla estratègic per a definir les fites que s'han d'assolir. Aquest pla ha de recollir la missió de la revista, els objectius, l'organització dels equips editorials i les seves funcions, el tipus de continguts, el sistema d'avaluació, la producció editorial, el pressupost i les fonts de finançament. També cal definir els objectius i els compromisos pel que fa a la qualitat, la comunicació, la visibilitat, la indexació i la responsabilitat social. El Pla estratègic s'elabora amb el suport dels Serveis de Biblioteca per a la Recerca, i l'ha d'aprovar la Subcomissió de Publicacions i ha de tenir el vistiplau de les direccions acadèmiques dels directors de les revistes.

Documents de suport:

- > Model de Pla estratègic (annex1).
- > [Definició marc de les funcions dels equips editorials de revistes científiques.](#)

2. Pla de qualitat

El Pla de qualitat, presentat el novembre de 2012 en la Subcomissió de Publicacions, té com a objectiu aconseguir que les revistes científiques de la UOC siguin instruments competitiu per a la transferència de la recerca, i així acostar-se al principi d'excel·lència de recerca que es marca en el Pla estratègic 2014-2020.

El Pla de qualitat dóna indicacions concretes i documentades per millorar la qualitat formal i la qualitat dels processos editorials de cada revista científica de la UOC. Aquest pla recull els criteris de qualitat establerts per a les revistes científiques per les diferents agències i institucions oficials: Comissió Nacional Avaluadora de l'Activitat Investigadora (CNEAI), Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació (ANECA), Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU), Fundació Espanyola per a la Ciència i la Tecnologia (FECYT/ANEP) i Sistema Regional d'Informació per a les Revistes Científiques (Latindex).

La qualitat de les revistes científiques de la UOC s'avaluarà a partir del grau de compliment dels criteris recollits en aquest pla. Per això, s'estableix que les revistes científiques de la UOC han de néixer i consolidar-se amb l'objectiu de complir el 100% dels criteris.

Un cop assolits els criteris de qualitat del Pla de qualitat, es recomana que també es comprovi el grau de compliment dels criteris del directori de revistes d'accés obert Directory of Open Access Journal (DOAJ).

Documents de suport:

- > **Pla de qualitat:** conté el buidatge de tots els criteris de qualitat de les agències avaluadores nacionals i internacionals que són públics.
- > DOAJ new selection criteria (2013) (SEAL system).
- > Evaluating Open Access Journals, Ryerson University Library and Archives (RULA).

3. Pla de comunicació

Les revistes científiques de la UOC han de disposar d'un Pla de comunicació propi, derivat del Pla de comunicació de la UOC, amb el Pla de comunicació R+D+I. Aquest pla específic té l'objectiu de projectar els

continguts de les revistes i d'aconseguir que aquestes esdevinguin referents en el seu àmbit de coneixement. Aquest pla ha de recollir:

- > els canals de comunicació (socials, institucionals, interns, externs...)
- > el públic objectiu (investigadors, professorat, estudiants, òrgans de recerca, societats...)
- > el calendari d'accions
- > el sistema d'anàlisi de l'impacte

Documents de suport:

- > Pla de comunicació per a revistes científiques

4. Pla de visibilitat i d'indexació

Les revistes científiques de la UOC necessiten augmentar la seva visibilitat per a estar cada vegada més ben posicionades. L'increment de la visibilitat pot ajudar a obtenir més baixades i més citacions dels articles que s'han publicat.

El Pla d'indexació elaborat el 2011 té com a objectiu establir un full de ruta per a indexar les revistes científiques en bases de dades i índexs d'impacte. Per tant, cada revista de la UOC ha d'assumir el compromís de tirar endavant el Pla de visibilitat i d'indexació que li correspongui i amb això aconseguir, en un termini raonable (un mínim de 5 anys), estar indexades en les dues bases de dades principals que mesuren l'impacte de les revistes: Journal Citation Report (Web of Science) i SCImago Journal Rank (Scopus). Cal considerar l'opció de les al·lmetriques com a sistema de mesura per a valorar l'impacte de les revistes i fomentar l'ús d'aquest sistema des d'aquest àmbit.

S'identifiquen les pautes més rellevants pel que fa als estàndards editorials que tenen en compte les bases de dades més importants:

- > Publicar un mínim de 12 articles l'any i tenir una periodicitat semestral (2 números l'any).
- > Escurçar el període que hi ha entre l'acceptació i la publicació dels articles (números *in press*).
- > Tenir, cada número de la revista, un nombre similar d'articles. El nombre de paraules de cada article ha de ser dins d'un rang.
- > Diferenciar en seccions diferents els continguts científics que hagin passat per un procés d'avaluació d'experts (*peer review*) dels que no l'hagin passat.
- > Emetre convocatòries per a la recepció de nous articles enfocats temàticament i amb editors o investigadors coordinadors o responsables convidats, com a mínim amb un any d'anticipació respecte de la data prevista de publicació.
- > Publicar de manera esporàdica números extraordinaris, cosa que es considera positiva.

Documents de suport:

- > Pla de visibilitat i d'indexació: conté la descripció dels agents i les etapes necessàries per a assolir els objectius.
- > Classificació de les revistes de la UOC segons els àmbits temàtics establerts a la Resolució de 26 de novembre de 2014.
- > Recomanacions per a millorar la visibilitat i el posicionament de les revistes de la UOC.

5. Pla de transparència i responsabilitat social

D'acord amb el subplà de responsabilitat social definit dins del Pla estratègic 2014-2020, es considera important aplicar la metodologia de la responsabilitat social en les revistes científiques. Aquesta aplicació ha de passar per:

- > Identificar i prioritzar els grups d'interès que interactuen amb les revistes científiques.
- > Establir mecanismes de detecció de necessitats i de participació dels grups d'interès en la presa de decisions.
- > Definir objectius i accions per a assolir les necessitats que s'han detectat.
- > Establir indicadors per a mesurar el grau d'assoliment dels objectius i el grau de satisfacció dels grups d'interès.
- > Definir un compromís amb la transparència que ha d'incloure una política de publicitat que reguli la inserció d'anuncis de l'oferta de la UOC o de l'oferta aliena, o de totes dues, i també una política per a inserir publicitat de la revista en altres productes.

Documents de suport:

- > Principis de responsabilitat social per a revistes científiques.
- > Política de publicitat.
- > *Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing*, Open Access Scholarly Publishers Association.

B. Gestió pressupostària

Amb l'objectiu de facilitar la monitoració de l'impacte econòmic de les revistes científiques a la UOC, es veu la necessitat de centralitzar l'assignació de pressupost i el control d'ingressos i despeses en un única àrea de gestió, excepte per a les despeses de Sistemes d'Informació.

Es considera que la dotació mínima per a començar i dur a terme la producció editorial d'una revista científica que compleix els estàndards editorials són 6.000 € anuals. Els estàndards són: 24 articles per any (com a màxim), 5.000 paraules per article, edició monolingüe, triple format (PDF, EPUB, HTML), identificador d'objecte digital (DOI) i programari com a servei (SAS).

Els acords de coedició s'han d'establir per a distribuir el 50% de la despesa anual de cada revista. El pressupost general ha d'incloure tots els serveis.

Finalment, es proposa que l'adjudicació de despesa respongui al Pla estratègic de cada revista.

C. Marc legal

El marc legal en què s'enquadren les revistes científiques de la UOC és el següent:

1. Privacitat i protecció de dades

S'assumeix la política de privacitat i protecció de dades de la UOC en una versió adaptada a les revistes científiques elaborada per l'Assessoria Jurídica.

Documents de suport:

- > Document de política de privacitat i protecció de dades.

2. Cessió de drets d'autor

Amb l'objectiu d'establir un marc legal favorable a la transferència de continguts a les bases de dades que demana el Pla de visibilitat i d'indexació, la UOC estableix per defecte:

- > Que els autors que publiquen a les revistes científiques de la UOC cedeixin els seus drets d'autor i d'explotació a la FUOC, en exclusiva.
- > Que totes les revistes publiquin els continguts sota llicències Creative Commons, preferentment la de Reconeixement (CC BY 3.0 Espanya).

Documents de suport:

- > Clàusula UOC de cessió de drets d'autor.

3. Accés obert

L'any 2010 la UOC aprova la Política d'accés obert, que especifica qui pot dipositar i què cal dipositar al repositori institucional. Amb això es contribueix a incrementar la visibilitat de la Universitat i a mostrar-ne l'excel·lència en la qualitat docent i de recerca, i a millorar-ne el posicionament en els rànquings internacionals. En aquest context, les revistes científiques de la UOC es publiquen en accés obert (via daurada).

La Política d'accés obert de la Universitat també assumeix com a compromís preservar i mantenir l'accés perpetu als documents dipositats al repositori (via verda). Per aquest motiu, els articles publicats a les revistes han d'estar al repositori institucional (O2). A més, la Universitat es compromet a seguir els protocols estàndard d'intercanvi de metadades actuals (OAI-PMH, OAI-ORE i SWORD) i els que puguin aparèixer en el futur, per tal d'incrementar la visibilitat i la interoperabilitat dels continguts del repositori.

Documents de suport:

- > Política institucional d'accés obert de la UOC.
- > Accés obert: via daurada i via verda.
- > Política d'accés obert per a les revistes científiques.

4. Codi ètic

Les revistes científiques de la UOC assumeixen el codi ètic elaborat i publicat l'any 2014, que està alineat amb el codi ètic de recerca de la UOC i el principis ètics del Committee on Publication Ethics (COPE).

Documents:

- > Declaració ètica per a les revistes científiques de la UOC.

5. Protecció de marca i domini

Es recomana sol·licitar la protecció de marca del nom de les revistes científiques, però no de la imatge gràfica que tinguin. Igualment, es recomana comprar, com a reserva, els dominis *.cat*, *.es*, *.com*, etc., que quedin lliures, i protegir la presència a internet.

Les revistes han d'estar sota domini *uoc.edu*, per via de subdominis, excepte en els casos de coedició, en què el domini haurà de ser aprovat per la Comissió de Publicacions.

D. Òrgans de gestió

A continuació es detallen les funcions dels òrgans de gestió de les revistes científiques de la UOC.

1. Subcomissió de Publicacions

Per a garantir un marc d'excel·lència i qualitat per a les revistes científiques de la UOC, s'estableix que la Subcomissió de Publicacions sigui l'òrgan que supervisi anualment l'activitat i el desenvolupament de les revistes científiques.

La Subcomissió de Publicacions assumeix el rol i les tasques següents:

- > Aprovar, avaluar, donar continuïtat o tancar les revistes científiques que formen part del catàleg de publicacions de la UOC.
- > Avaluar i aprovar canvis rellevants en les revistes, com ara canvis de nom.
- > Avaluar i aprovar, cada 3 anys, la direcció de la revista.
- > Aprovar el Pla estratègic de 3 anys de cada revista, en el qual s'han de definir els objectius, el compliment dels criteris editorials, el Pla de qualitat, el Pla de comunicació, el Pla de visibilitat i d'indexació i el Pla de transparència i responsabilitat social, i el compliment del marc legal institucional (annex 1).
- > Exposar, cada responsable de cada revista, una vegada l'any a la Subcomissió de Publicacions els objectius assolits, els objectius pendents i els nous projectes i reptes.
- > Vetllar pel suport tecnològic a les revistes científiques que s'han aprovat (a partir d'un sistema de servei en núvol), que ha de respondre a l'estratègia institucional pel que fa a la seguretat, la mobilitat (adaptable o *responsive*), l'accessibilitat, les mètriques i les al·t mètriques, la interoperabilitat de les dades i la preservació dels continguts en el repositori institucional de la UOC.
- > Vetllar perquè, des del punt de vista pressupostari, hi hagi una dotació anual d'acord amb els objectius dels plans estratègics de cada revista i d'acord amb els costos estàndard de producció editorial.
- > Donar suport per a dur a terme els diferents plans de gestió.
- > Impulsar el reconeixement de la dedicació acadèmica a les revistes científiques pròpies per part del vicerectorat competent.

2. Direcció de la revista

S'estableix que la direcció d'una revista científica ha de ser assumida pel professorat dels estudis i les facultats de les institucions que la coediten. Les tasques que la direcció assumeix són:

- > Establir la línia editorial.
- > Establir i executar els plans estratègics.
- > Localitzar entitats amb les quals es puguin establir convenis de coedició.
- > Establir els equips editorials: consell científic, secretaria editorial, etc.
- > Establir i mantenir la xarxa de revisors.
- > Planificar, coordinar i executar les tasques que tenen a veure amb el desenvolupament científic i la captació de recursos i originals: convocatòries de comunicacions (*call for papers*), col·laboradors, socis (*partners*), coeditors, etc.
- > Coordinar la recepció i la gestió d'originals en el sistema de revisió.
- > Garantir l'ús de sistemes de detecció de plagi.

- > Aprovar o descartar els articles que es proposen per a publicar.
- > Coordinar les accions de comunicació específiques: xarxes socials, butlletins i llistes de distribució.

Documents de suport:

- > Pla estratègic per a les revistes científiques de la UOC.

3. Serveis de Biblioteca per a la Recerca

Per tal de donar servei, donar suport als professionals que intervenen en la gestió de les revistes científiques i fer el seguiment de l'activitat de les revistes, s'estableix que el grup operatiu de Serveis de Biblioteca per a la Recerca (SBR) assumeixi el rol i les tasques de suport necessàries per al compliment d'aquest protocol.

4. Producció editorial

Les revistes científiques han d'incloure un procés editorial que garanteixi el tractament lingüístic professional (correcció, traducció) i la maquetació també professional d'acord amb els formats estàndard de la publicació digital (multidispositiu) per mitjà d'una empresa externa.

Documents de suport:

- > Document de descripció de l'estàndard UOC de producció editorial (tasques, formats, pressupost)..

5. Tecnologia

El model tecnològic i la plataforma que la UOC assigna per a la gestió de revistes científiques es defineix des de l'Àrea de Tecnologia. Aquest model passa per la subcontractació d'una empresa que proveeixi un programari com a servei (*software as a service*, SAS) que aporti la solvència tècnica necessària per a cobrir el servei i les necessitats.

Els serveis i les característiques bàsiques del SAS són:

- > solvència tècnica contrastada
- > sistema de codi obert
- > adaptable (*responsive*)
- > sistemes de seguretat
- > atenció a l'usuari
- > servei de manteniment
- > servei de desenvolupament
- > allotjament (*hosting*)
- > accessibilitat

Aquest document està subjecte –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència **Reconeixement 3.0 Espanya de Creative Commons**. Podeu copiar-lo, distribuir-lo, comunicar-lo públicament i fer-ne obres derivades sempre que reconegueu els crèdits de les obres amb la institució autora d'aquest document. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/deed.ca>.